

Beheerplan groen

2022 – 2026

Gemeente Twenterand

Lijst met aanpassingen

Versie	Datum	Beschrijving van de wijziging	Herzien	Vrijgegeven door

Sweco Nederland B.V.
Onderwerp
Projectnummer

Klant
Versie

Datum
Auteur

Document referentie

Handelsregister 30129769
Groenbeheerplan
51001633 (370876)

Gemeente Twenterand
1

07-12-2022
Maikel van den Heuvel en Lammie
Dijkstra-Staal
NL22-648800269-38296

Gecontroleerd door

Vrijgegeven door

Jorke Wessels
Rob Krom

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding en scope	5
1.2	Doel beheerplan	5
1.3	Samenvatting	5
2	Beheervisie en proces	8
2.1	Beheervisie	8
2.1.1	Veilig	8
2.1.2	Functioneel	8
2.2	Beheerproces	9
2.2.1	Beheerproces gemeente Twenterand	9
2.2.2	Onderdelen groen	10
3	Beheerstrategie	11
3.1	Beheerorganisatie	11
3.2	Onderhoudsstrategie	12
4	Areaal	14
4.1	Areaal groen per beheergroep	14
4.2	Areaal groen per beheertype	15
4.3	Areaalontwikkeling	15
5	Kwaliteit van het groen	16
5.1	Visuele kwaliteit	16
5.2	Technische kwaliteit	16
5.3	Kwaliteitsbeoordeling	18
5.4	Kwaliteitsontwikkeling	18
6	Financiën	19
6.1	Berekeningswijze	19
6.2	Benodigde budgetten	20
6.2.1	Regulier beheer	20
6.2.2	Groot onderhoud en vervangingen	21
6.3	Ontwikkelingen en aandachtspunten	22
6.4	Beschikbare budgetten	23
6.4.1	Regulier beheer	24
6.4.2	Groot onderhoud en vervangingen	24
7	Conclusie en aanbevelingen	26
7.1.1	Conclusie	26
7.1.2	Aanbevelingen	26

Bijlage: Toelichting visuele kwaliteit

1 Inleiding

In opdracht van de gemeente Twenterand heeft Sweco Nederland B.V. het beheerplan voor de groenvoorzieningen voor de periode 2022-2026 opgesteld. Hierbij is gebruikgemaakt van de beheersystematiek openbare ruimte, die is ontwikkeld door CROW en beschreven in de CROW Online Kennisbank. Het door Sweco ontwikkelde beheersysteem Obsurv, dat op deze systematiek is gebaseerd, is toegepast voor het bepalen van de benodigde budgetten.

1.1 Aanleiding en scope

De gemeente Twenterand kenmerkt zich door de vele verschillende landschapstypen waarin de kernen en buurtschappen, met elk hun eigen identiteit zich bevinden. Dit is beschreven in het groenstructuurplan die voor de periode 2020 - 2030 opgesteld. Voor de gemeente ligt de komende jaren een belangrijke taak om het beheer van de groene ruimte te behouden en verder te versterken. Een integrale benadering is hierbij van belang.

Integraal beheer is een aanpak waarin niet uitsluitend per sector, discipline of afdeling naar het onderhoud wordt gekeken, maar vanuit alle invalshoeken tegelijk. Het doel hiervan is de openbare ruimte zoveel mogelijk als geheel te beheren.

Het voornemen is voor iedere discipline beheerplannen op te stellen en deze op elkaar af te stemmen. Raakvlak met groen en haar onderdelen hebben onder andere wegen en riolering.

De gemeentelijke begroting wordt door de provincie getoetst aan het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Met dit beheerplan wordt invulling gegeven aan de wens van de provincie om zicht te hebben of het gewenst beleidskader gehaald wordt en of het beschikbare budget doelmatig ingezet wordt.

1.2 Doel beheerplan

Dit beheerplan kent verschillende doelen die gezamenlijk zorgen dat de gemeente voorziet in haar zorgplicht ten aanzien van het groen binnen haar beheerdomein:

- Inzichtelijk maken van de kwantiteit en kwaliteit van het areaal.
- Het definiëren van een beheervisie en beheerstrategie.
- Uitleg geven over het beheer- en onderhoudsproces.
- Een financiële doorkijk te geven naar de kosten voor het beheer op korte en lange termijn.

1.3 Samenvatting

Binnen het beheerproces heeft gemeente Twenterand als hoofddoel dat het groenbeheer op een doelmatige wijze duurzaam en functioneel ingevuld wordt waarbij ook invulling wordt gegeven aan de thema's klimaatadaptatie en biodiversiteit. Spelen/sporten, recreëren is dan ook een thema en naast functioneel ook aantrekkelijk.

Op dit moment heeft gemeente Twenterand geen vastgestelde beleidsmatig kader en beheervisie. De gemeente Twenterand stuurt als lange termijn-doelstelling op een veilige en functionele openbare ruimte.

Het is aan te bevelen om dit beleidsmatige kader vorm te geven binnen de gemeente. Hiermee wordt richting gegeven aan de uitvoering en kan de integrale aanpak met betrekking tot groot onderhoud en vervangingen beleidsmatig vastgesteld worden zodat kapitaalvernietiging wordt voorkomen.

Binnen de beheersstrategie valt het groenbeheer onder het bedrijfsonderdeel Ruimte. Binnen het bedrijfsonderdeel zijn de teams Realisatie en Buitendienst betrokken bij het beheer van groen. Team Realisatie zowel strategisch, tactisch, als operationeel. Team Buitendienst is betrokken op het operationele onderdeel. Hierbij valt het onderhoud van de grasvelden binnen de bebouwde kom, ecologisch- en slotenbeheer (inclusief maaien van de taluds) binnen de bebouwde kom en de sportvelden binnen raamovereenkomsten afgesloten met twee aannemers.

Als kwaliteitsniveaus voor het groen is door de gemeente bepaald dat deze voor Centra op A moeten liggen, Begraafplaatsen en Gerevitaliseerde bedrijventerreinen op B, Op niveau C de Woonwijken, Niet gerevitaliseerde bedrijventerreinen, Sportparken en Velden modelvliegclub en dat er voor het buitengebied geen kwalificatie is en dat daar op budget gestuurd beheer wordt gevoerd.

Ruim de helft van het groen areaal valt onder het beheertype grassen, een kwart onder beplantingen en het overige valt met name onder de parkverhardingen en waterpartijen. Er zijn momenteel geen recente kwaliteitsbeoordelingen van het totale areaal beschikbaar. Op basis van schouw en eigen waarnemingen van de buitendienst voldoet het groenareaal aan het vastgestelde visuele- en technische kwaliteitsniveau. Om een goed beeld van het totale areaal te verkrijgen, is het advies een objectieve inspectie te laten uitvoeren.

Qua benodigde budgetten is voor het beheer van het buitengebied uitgegaan van kwaliteitsniveau C om zodoende niet tot kapitaalsvernietiging te komen. Het regulier beheer zoals huidig wordt gevoerd geeft een benodigd eindtotaal van € 1.653.400,00 (exclusief btw. Als we kijken naar de model uitkomsten volgens het CROW zou bij 100% matig (CROW C niveau) het eindtotaal op € 1.548.800,00 komen. Bij 100% voldoende (CROW B niveau) zou dat € 2.118.400,00 zijn. Het model 100% matig en het huidig gevoerd beheer lopen niet veel uiteen omdat het grootste deel van de arealen op kwaliteitsniveau C zijn vastgesteld.

Het budget wat de gemeente Twenterand beschikbaar heeft in 2022 voor het regulier beheer is € 1.602.605,00. Daarmee loopt het benodigde budget en het beschikbare budget niet veel uit de pas en is dit redelijk dekkend. Hierin moet de komende jaren wel rekening gehouden worden met een oplopende indexering van diverse kosten waarbij gedacht kan worden aan oplopende brandstofprijzen, hogere renovatiekosten en indexering in het algemeen.

Voor het groot onderhoud en vervangingen is het theoretisch benodigd budget vastgesteld op € 372.000,00. Het beschikbare budget van de gemeente Twenterand is € 125.000,00. Daarmee is het risico op kapitaalvernietiging aanwezig.

Echter worden bij herinrichtingsprojecten en civiele projecten deze kosten meegenomen als meekoppelkansen en zijn daarmee afdoende financieel afgedekt. Risico hierbij is dat continuering van deze meekoppelkansen in de komende jaren wel geborgd moeten worden.

Algeheel kunnen we concluderen dat het regulier beheer, het groot onderhoud en vervangingen, met het gewenste kwaliteitsniveau, (vooralsnog) voldoende geborgd zijn binnen het huidige beleid en beschikbare budgetten.

2 Beheervisie en proces

Om het groenbeheer goed uit te kunnen voeren is het vaststellen van heldere kaders van belang. Goed beheer is het maken van keuzes die zorgen voor een goede balans tussen de gewenste prestatie en het benodigd budget, tegen acceptabele risico's.

Kaders op het gebied van prestatie, kosten en risico's worden in een beleidsplan door de raad vastgesteld en geven richting aan de uitvoering. Aangezien geen officieel beleidsplan is opgesteld door de gemeente Twenterand, zijn de doelstellingen waaraan het beheerplan dient te voldoen, nog niet inzichtelijk. Geadviseerd wordt om concrete doelstellingen in het beleid vast te leggen.

In 2010 is het rapport 'Keuzemodellen kwaliteitsniveaus, wegen en groen' opgesteld. Het bestuur heeft destijds gekozen voor het meest sobere scenario. In 2012 is een bezuinigingsopgave doorgevoerd waarbij veel beplantingen zijn omgevormd naar gras en het kwaliteitsniveau van de begraafplaatsen is verlaagd van A (goed) naar een B (voldoende) niveau.

2.1 Beheervisie

Op dit moment heeft gemeente Twenterand geen vastgestelde beheervisie. De gemeente Twenterand stuurt als lange termijn doelstelling op een veilige en functionele openbare ruimte. De gemeente ambieert daarin een projectmatige aanpak voor het groen. Deze aanpak zorgt dat onderhouds- en vervangingsprojecten integraal worden gepland. De gebruikers van de openbare ruimte krijgen daarin een steeds prominenter rol. Participatie vindt voornamelijk plaats bij projecten in de openbare ruimte, onder andere bij reconstructies maar minder op onderhoudsniveau. De kerntaken van de beheervisie worden hieronder nader beschreven.

Naast de onderstaande kerntaken kan ook het groenstructuurplan, en de daaruit opgestelde groenvisie een handreiking voor het onderhoud aan groen bieden.

2.1.1 Veilig

Een groenstructuur (en de onderdelen die daaronder vallen) dient van dusdanige kwaliteit te zijn dat kans op schade en/of persoonlijk letsel, als gevolg van schade of onvoldoende functioneren, tot een minimum wordt beperkt.

2.1.2 Functioneel

Het groen in de gemeente Twenterand heeft meerdere functies. De voornaamste functies zijn de leefbaarheid vergroten en instandhouding van de (groene) identiteit van de gemeente Twenterand. Daarnaast dient het groen bij te dragen aan thema's als klimaat en biodiversiteit.

Het groen (en de onderdelen die daaronder vallen) dient dus van dusdanige kwaliteit te zijn dat het voldoet aan de eisen die het huidige gebruik eraan stelt en tevens invulling geven aan genoemde thema's.

2.2 Beheerproces

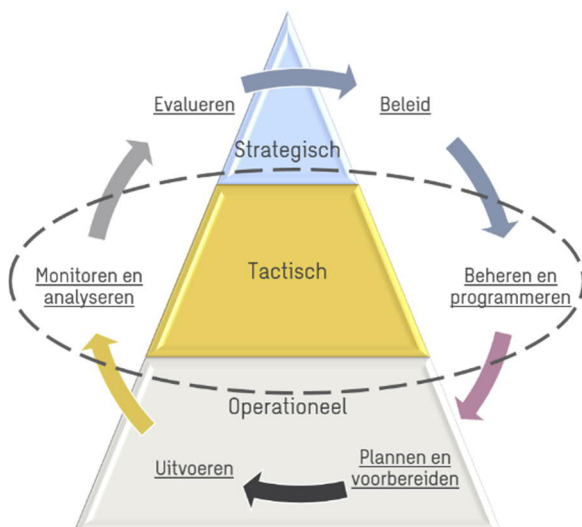
Het hoofddoel van groenbeheer is het op een doelmatige wijze duurzaam en functioneel houden van de groenstructuren waarbij ook invulling wordt gegeven aan de thema's klimaatadaptatie en biodiversiteit.

Bij het nemen van beslissingen over onderhoud zijn normaliter de doelstellingen die in een beleidsplan zijn benoemd leidend. Echter gemeente Twenterand heeft nog geen beleidsplan.

Een onmisbaar hulpmiddel bij het opstellen van doelstellingen is de 'Kwaliteitscatalogus openbare ruimte' en de beschreven 'Beheersystematiek openbare ruimte' van Stichting CROW (Centrum voor Regelgeving Openbare Werken). Het CROW is een kennisorganisatie op het gebied van infrastructuur, openbare ruimte, verkeer en vervoer en werk en veiligheid. CROW houdt zich daarnaast bezig met aanbesteden en contracteren

In de Beheersystematiek openbare ruimte is onder andere opgenomen hoe het beheerproces eruit ziet.

2.2.1 Beheerproces gemeente Twenterand

Belangrijke aandachtspunten binnen het beheerproces zijn:

- Evalueren
- Afstemmen van beheerplannen onderling
- Kwaliteitszorg tijdens uitvoering
- Financiën
- Communicatie

Deze punten hebben allemaal een plek binnen de beheercirkel. Door te werken via een éénduidig proces dat hierop is gebaseerd, wordt gewaarborgd dat alle benodigde stappen daadwerkelijk aan bod komen.

Om vanuit het strategisch niveau via het beheerplan (tactisch niveau) te komen tot de uitvoering (operationeel niveau), hanteert de gemeente Twenterand de volgende werkwijze:

- **Dagelijks onderhoud**
 - Het dagelijks onderhoud vindt plaats door de gemeentelijke buitendienst. Uitzonderingen hierop zijn het onderhouden van:
 - grasvelden binnen de bebouwde kom;
 - ecologisch beheer binnen - en buiten de bebouwde kom;
 - sloten binnen bebouwde kom en de taluds van de ecologisch beheerde sloten (slootbodem en overige sloten door gemeentelijke dienst);
 - sportvelden.
- **Bepalen te renoveren groenvakken/afstemming renovatie groenvakken**
 - Toezichthouders geven één keer per jaar de te renoveren groenvakken aan bij de groen- en cultuurtechnisch werkvoorbereider.
 - Indien vanuit het gemeentelijk mobiliteitsplan en de van daaruit opgestelde verkeersvisies, of vanuit het rioleringsplan investeringen gedaan worden, dan wordt het vervangend onderhoud van groen hierop afgestemd.
- **Meldingen**
 - Meldingen van inwoners gaan naar de buitendienst, welke deze meldingen oplost.
 - Indien het beplantingsvak van de melding in aanmerking komt voor renovatie, dan wordt deze opgenomen op de renovatielijst, zodat deze in het najaar gerenoveerd kan worden.

2.2.2 Onderdelen groen

Onderstaande punten zijn onderdeel van de post groen en worden betaald uit het budget.

- Openbaar groen (bomen en beplantingen), incl. begraafplaatsen.
- Halfverhardingen.
- Sloten, greppels en waterpartijen.
- Beschoeiing.
- Hondentoiletten.

De afrasteringen en het meubilair zoals bijvoorbeeld de afvalbakken en banken behoren niet tot dit beheerplan. Hiervoor wordt een apart beheerplan (beheerplan inrichtingselementen) opgesteld. Dit geldt ook voor alle speelelementen (beheerplan spelen) en sportvoorzieningen (beheerplan sport).

3 Beheerstrategie

De beheerstrategie beschrijft hoe invulling wordt gegeven aan de beheervisie, als onderdeel van het beheerproces. De gemeente Twenterand heeft als doelstelling om veilig en functioneel te beheren. In dit hoofdstuk staat beschreven hoe de beheerstrategie is georganiseerd om deze doelstelling te behalen.

3.1 Beheerorganisatie

Om het beheer van groen in goede banen te leiden, is een overzichtelijke organisatie van belang. Binnen de gemeente Twenterand is het bedrijfsonderdeel Ruimte verantwoordelijk voor het beheer. Binnen het bedrijfsonderdeel zijn de teams Realisatie en Buitendienst betrokken bij het beheer van groen.

De buitendienst, die in 2021 is versterkt door de sociale werkvoorziening, voert het dagelijks onderhoud uit.

Voor het onderhoud van de grasvelden binnen de bebouwde kom, ecologisch- en slotenbeheer binnen de bebouwde kom en de sportvelden zijn raamovereenkomsten afgesloten met twee aannemers. Het slotenbeheer binnen de bebouwde kom wordt door de aannemer uitgevoerd. Het gaat hierbij om maaien van de taluds en het korven van de slootbodems. De aannemer maait ook de taluds buiten de bebouwde kom. Het korven van de slootbodems buiten de bebouwde kom gebeurt door de gemeentelijke buitendienst. Bij de werkzaamheden voortkomend uit de raamovereenkomsten voert het team Realisatie het toezicht uit.

Het bedrijfsonderdeel Ruimte streeft naar een projectmatige aanpak waarbij projecten met behulp van takenpakketten en deelopdrachten worden weggezet.

Binnen het onderdeel Ruimte wordt het beleid voor het beheer van het groen geformuleerd door team Realisatie in samenspraak met Programma's. Dit gaat om strategische, tactische en een deel van de operationele werkzaamheden.

De organisatie van de gemeente heeft parallellen met de niveau-indeling van de beheercirkel. Het team is onderverdeeld in drie verticale lijnen. Deze zijn als volgt te herleiden uit de beheercirkel:

Onderdeel gemeente	Niveau beheercirkel
Team Realisatie	Strategisch
Team Realisatie	Tactisch
Team Realisatie/Team Buitendienst	Operationeel

3.2 Onderhoudsstrategie

Het doel is te gaan werken volgens de onderhoudsstrategie, om zo de openbare ruimte op kwaliteit te houden. Het gaat hierbij om zowel een functionele- als visuele benadering.

Dit houdt in dat er gekeken wordt naar de functie, het gebruik en de verschijningsvorm van het groen. Het onderhoud wordt per type groen en ligging bepaald met maatregelen en een frequentie die passen bij het gebruik en de functie van het groen.

3.2.1 Planmatig onderhoud

3.2.1.1 *Regulier onderhoud*

Met het functioneel beheer wordt ingezet op het creëren van veilig en functioneel groen. De onderhoudsstrategie is gericht op het zo lang mogelijk in stand houden van de groenvoorzieningen door het uitvoeren van regulier onderhoud.

Het tijdig uitvoeren van regulier onderhoud voorkomt achteruitgang en zwaardere maatregelen op een later tijdstip.

Het uitstellen van onderhoud kan leiden tot het moeten nemen van zwaardere en duurdere maatregelen. Bijvoorbeeld: uitstel van snoeionderhoud kan tot gevolg hebben dat de beplanting van binnen 'hol' wordt waardoor de beplanting niet meer is te herstellen waardoor vroegtijdige vervanging noodzakelijk is. Een ander voorbeeld is het niet tijdig bestrijden van onkruidgroei waardoor de beplanting overwoekerd raakt en hierdoor op termijn wordt verdrongen. In dit geval is vervanging de enige mogelijkheid om het vak te herstellen.

3.2.1.2 *Groot onderhoud en vervanging*

Uit het planproces blijkt dat de toezichthouders één keer per jaar de te vervangen (renoveren) groenvakken en plantvakken die in aanmerking komen voor groot onderhoud aangeven bij de groen- en cultuurtechnisch werkvoorbereider.

Op basis van andere disciplines wordt een integraal afgewogen meerjarenplanning samengesteld waarbij het vervangend onderhoud van groen hierop wordt afgestemd. Die groenvakken die niet op korte termijn kunnen meeliften met deze integrale meerjarenplanning worden separaat opgepakt.

Belangrijke stap bij het opstellen van een meerjarenplanning is, naast de technische beoordeling, de integrale afweging die multidisciplinair gemaakt wordt. Naast het combineren van werkzaamheden wordt gekeken naar de financiële onderhoudsopgave en de mogelijkheid of door slim plannen en het tijdig uitvoeren van onderhoud, de verwachte piek in de vervangingen afgezwakt kan worden.

Het groot onderhoud wordt ook separaat uitgevoerd. Onder groot onderhoud wordt verstaan alle onderhoudsmaatregelen die over een substantieel deel van een groenvlak worden uitgevoerd. Hierbij valt te denken aan bijvoorbeeld inboet- of herstelwerkzaamheden.

3.2.2 Onderhoudsscenario

Op basis van de besluiten in 2010 op basis van het rapport 'Keuzemodellen kwaliteitsniveaus, wegen en groen' en de in 2012 doorgevoerde bezuinigingsopgave waarbij een aantal kwaliteitsniveaus zijn gewijzigd wordt momenteel het volgende onderhoudsscenario gehanteerd:

Kwaliteitsniveau	Structuurgebied
A	Centra
B	Begraafplaatsen Gerevitaliseerde bedrijventerreinen
C	Woonwijken Niet gerevitaliseerde bedrijventerreinen Sportparken Velden modelvliegclub
Geen (niet vastgesteld)	Buitengebied

Bij de keuze van een onderhoudsniveau, zijn er meerdere scenario's mogelijk. Wanneer het beschikbaar budget lager is dan het benodigd budget, zullen keuzes gemaakt moeten worden, bijvoorbeeld door prioriteiten anders te leggen, een differentiatie in gewenst kwaliteitsniveau toe te passen of alles te onderhouden op een lager kwaliteitsniveau.

Door de gemeente Twenterand is er voor gekozen om het buitengebied budget gestuurd te onderhouden. Daardoor wordt er geen onderscheid gemaakt tussen verschillende scenario's. Bij dit scenario wordt er gekeken naar wat technisch noodzakelijk is om de levensduur van het groen te behalen en mogelijk te verlengen. Dit alles op basis van meldingen en een veiligheidsafweging. Waarin de gemeente probeert kapitaalvernietiging te voorkomen.

4 Areaal

4.1 Areaal groen per beheergroep

De basis voor goed groenbeheer is het op orde brengen en houden van de vaste gegevens van het groen, zoals locatie, type groen, functie en omvang. Weten wat je hebt en waar het ligt zijn de belangrijkste vragen binnen het areaalbeheer.

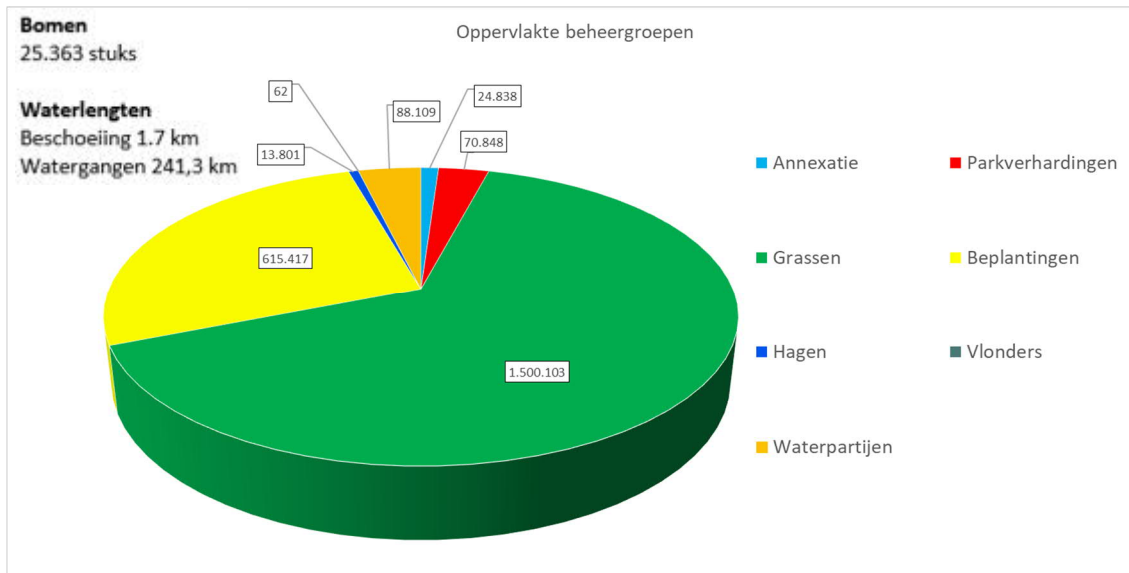
Alle in dit hoofdstuk genoemde hoeveelheden zijn gebaseerd op de aangeleverde arealen uit het beheersysteem op 4 november 2021.

Tabel 4-1 – Omvang areaal per groentype

Beheertype	Hoeveelheid	Beheertype	Hoeveelheid
Bomen	24.941 st.	Gazon > 500 m2	43,7 ha.
Knotbomen	369 st.	Gazon < 500 m2	33,8 ha.
Leibomen	53 st.	Extensief gras/bloemmengsel	66,9 ha.
Heesters	12,5 ha.	Hondentoilet (gazon)	2,8 ha.
Rozen	1,4 ha.	Overig gras	5,6 ha.
Vaste planten/wisselperken	0,8 ha.	Waterpartijen	8,8 ha.
Overige beplanting	0,3 ha.	Watergangen	241,3 km.
Bosplantsoen	37,2 ha.	Beschoeiing	1,7 km.
Bossen	4,9 ha.	Drainage	6,1 km.
Natuurterrein (heidevegetatie)	11,6 ha.	Verhardingen (op groenobjecten)	3,9 ha.
Blokhagen	0,6 ha.	Halfverhardingen	2,1 ha.
Hagen laag (<1 m.)	8,8 km.	Zandpaden	1,1 ha.
Hagen hoog (>1 m.)	7,0 km.	Annexatie*	2,5 ha.

*= betreft arealen die in beheer zijn bij derden zoals hobby-volkstuinen en buurbeheer.

4.2 Areaal groen per beheertype

4.3 Areaalontwikkeling

De bezuinigingsopgave in 2012 heeft er toe geleid dat het areaal beplantingen door de jaren heen is afgenomen door omvormingen naar gras.

Daarnaast is, wegens te krappe plantafstanden tussen de bomen, in de lanen een dunning uitgevoerd. Deze dunning was noodzakelijk om de bomenlanen te behouden voor de toekomst. Als gevolg hiervan is het areaal bomen in het buitengebied afgenomen.

5 Kwaliteit van het groen

Het uit te voeren onderhoud in de aankomende periode, inclusief de kosten die daarmee gemoeid zijn, worden op korte termijn bepaald door de huidige kwaliteit van het groen. Op lange termijn worden deze kosten bepaald op basis van afschrijvingstermijnen.

Een te maken onderscheid in de kwaliteit van het groen is dat tussen de kwaliteit van de inrichting van de groenvoorzieningen en de kwaliteit van het onderhoud van de groenvoorzieningen.

Inrichtingskwaliteit gaat over hoe goed de groenvoorzieningen zijn verdeeld tussen bomen, gras, beplantingen en welke sortimenten daarbij zijn gebruikt en hoe functioneel de inrichting als geheel is. De onderhoudskwaliteit gaat over de hoe goed de voorzieningen in stand worden gehouden en tijdig worden onderhouden of vervangen.

Het beheer gaat over de onderhoudskwaliteit. De inrichtingskwaliteit bepaalt wel mede hoe goed en tegen welke kosten, een en ander ook beheerd kan worden.

In het beheer van de groenvoorzieningen wordt naar twee aspecten van onderhoudskwaliteit gekeken te weten:

- Visuele kwaliteit.
- Technische kwaliteit.

De visuele en technische onderhoudskwaliteiten worden beheersmatig apart benaderd en beoordeeld. In de onderstaande paragrafen wordt omschreven hoe de kwaliteiten objectief meetbaar en verifieerbaar worden gemaakt.

5.1 Visuele kwaliteit

De visuele kwaliteit betreft het aanzien van de zichtbare onderdelen van het groen. De belevingswaarde van gebruikers over de kwaliteit van het groen wordt vaak bepaald door het onderhoud op deze aspecten (onkruid, zwerfvuil, et cetera).

Om tot een objectieve classificatie en normering van de te bewaken visuele kwaliteit te komen, wordt gebruik gemaakt van de CROW Kwaliteitscatalogus openbare ruimte 2018 (CROW-publicatie 323). Voor een nadere toelichting zie bijlage 1.

5.2 Technische kwaliteit

De technische kwaliteit betreft het onderhoud noodzakelijk om de veiligheid en functionaliteit van de groenvoorzieningen in stand te houden zonder kapitaalsvernietiging.

De technische onderhoudskwaliteit van kapitaalgoederen wordt in hoofdzaak beoordeeld aan de hand van de volgende drie thema's:

1. Veiligheid (gebreken in de groenvoorziening mogen niet leiden tot gevaar voor de gebruikers).
2. Duurzaamheid (de groenvoorziening moet duurzaam in stand worden gehouden).
3. Functionaliteit (het groenobject moet zijn functie waarvoor het is aangelegd behouden).

Voor deze drie thema's wordt voor de kwaliteitsmeting en objectieve vastlegging gebruik gemaakt van eveneens landelijk gehanteerde normen. Deze normen zijn gebaseerd op de technische eisen die aan objecten of veiligheid worden gesteld.

Voor bomen betreft dit het Handboek bomen. Hierin is onder andere ook de boomveiligheidscontrole (BVC) opgenomen om aan de wettelijke zorgplicht te kunnen voldoen.

Voor groenvakken is dit momenteel nog de technische normen uit de CROW Kwaliteitscatalogus openbare ruimte 2018 (CROW-publicatie 323) of de conditiemeting NEN 2767-4.

Aan de hand van deze relatief nieuwe NEN 2767-4 norm is het mogelijk om op een objectieve wijze de conditie van een groenelement te bepalen. Aanvankelijk is de NEN 2767 voor bouw- en installatiedelen samengesteld. Deze is recentelijk ook uitgebreid voor groen. De conditiemeting is een visuele (non destructieve) inspectie waarbij gelet wordt op waarneembare gebreken of symptomen van gebreken, waarbij omvang en de intensiteit van de gebreken leidt tot een conditiescore van 1 (uitstekende conditie) tot 6 (zeer slechte conditie).

Technische kwaliteit kent binnen het beheer een veel duidelijkere ondergrens dan visuele kwaliteit. Diverse normeringen verplichten tot ingrijpen bij bepaalde constatering, vooral met betrekking tot veiligheid. Hier ligt een nadrukkelijke relatie met de verantwoordelijkheden die de gemeente heeft als beheerder van de openbare ruimte en als eigenaar van veel voorzieningen of objecten hierin. Bij niet ingrijpen, kan onder meer op basis van wetgeving de beheerder (gemeente) aansprakelijk gesteld worden. Een voorbeeld hiervan is schade die ontstaan is door het omvallen van een boom op een persoon waardoor letsel is ontstaan. Indien de gemeente niet kan aantonen dat het benodigde onderhoud is gepleegd en er ook niet frequent is geïnspecteerd om eventuele gebreken in kaart te brengen en te verhelpen dan kan de gemeente aansprakelijk gesteld worden voor de geleden schade.

Naast veiligheidsaspecten heeft de technische kwaliteit vooral betrekking op duurzaamheid en functionaliteit. Bij de technische inspectie wordt gekeken welke maatregelen (levensverlengend) noodzakelijk zijn om het betreffende element duurzaam en functioneel in stand te houden.

Ook de provincie houdt toezicht op de wijze waarop de gemeente haar kapitaalgoederen beheert. De provincie ziet er onder meer op toe of het onderhoudsniveau van een gemeente niet tot kapitaalvernietiging leidt. De beleidsvrijheid van een gemeente op het gebied van technische onderhoudskwaliteit is ten opzichte van visuele onderhoudskwaliteit dus beperkter.

In het oog gehouden moet worden dat visuele en technische onderhoudskwaliteit in elkaar kunnen overlopen. Een trapveld waar het gras te hoog staat kent zowel een slechte visuele als technische onderhoudskwaliteit, behalve dat het gras niet aan het beoogde beeld voldoet, vervult het ook zijn functie van trapveld niet meer.

5.3 Kwaliteitsbeoordeling

Er zijn momenteel geen recente kwaliteitsbeoordelingen van het totale areaal beschikbaar. Wel vindt een maandelijkse schouw plaats van de grasvelden waarbij ook de grashoogte rondom obstakels wordt meegenomen. Zowel qua technische- en beeldkwaliteit voldoen deze grasvelden momenteel aan het beoogde kwaliteitsniveau. Indien er afwijkingen worden geconstateerd dan worden die actief opgepakt en verholpen. Voor de bomen vindt er de BVC plaats, welke een redelijk beeld geven van de kwaliteitsbeoordeling.

Dit geldt ook voor andere beheertypen. Hierbij wordt op basis van eigen waarnemingen, op basis van vakkennis en ervaring, vanuit de buitendienst eventuele afwijkingen actief opgepakt. Dit vindt plaats binnen het onderhoudsbudget voor groen of door middel van het meeliften met grootschalige reconstructies en herinrichtingen.

Volgens de beheerder voldoet daarom het groenareaal aan het vastgestelde visuele- en technische kwaliteitsniveau. Om een goed beeld van het totale areaal te verkrijgen, is het advies een objectieve inspectie te laten uitvoeren.

5.4 Kwaliteitsontwikkeling

Geadviseerd wordt het huidige groenareaal conform de omschreven systematieken voor de visuele kwaliteit en de technische kwaliteit objectief te beoordelen. Op basis van deze objectieve beoordeling is het raadzaam vervolgens door middel van een maatregeltoets de uitkomsten te beoordelen waarbij niet alleen gekeken wordt naar 1 op 1 vervangingen maar juiste ook naar mogelijkheden om het groenareaal te optimaliseren.

Aan de hand van deze gegevens is het mogelijk de huidige groenareaal door te ontwikkelen met betrekking tot het optimaliseren van de inrichting en het kwaliteitsniveau waarbij beleidsthema's zoals bijvoorbeeld biodiversiteit en klimaatadaptatie kaders biedt.

Voorbeelden hiervan zijn het toepassen van andere sortimenten die wel gedijen op de betreffende locatie of omvormingen bijvoorbeeld rozen naar heesters of heesters naar gras.

Hierbij kan ook de optie voorkomen om de complete inrichting aan te passen. Dit kan consequenties hebben voor de vormgeving van groenvlakken maar ook omvormingen van groen naar bijvoorbeeld verharding of andersom behoort tot de mogelijkheden.

6 Financiën

6.1 Berekeningswijze

Uitgangspunten:

Voor de berekening van de beheerkosten zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Btw
Alle genoemde bedragen in dit beheerplan zijn weergegeven in euro (€) en exclusief 21% omzetbelasting.
- Berekeningsbasis:
De berekeningen voor het regulier onderhoud zijn gebaseerd op landelijke kengetallen en ervaringscijfers.
- Prijspeildatum
De genoemde kosten zijn onderbouwd met uurtarieven, machine- en materiaalkosten gebaseerd op prijspeildatum 1 januari 2022.
- VAT-kosten en overheadkosten
In de kostenberekeningen zijn geen VAT-kosten (= *Voorbereiding, Administratie en Toezicht*) en overheadkosten meegenomen. Dit betreft kosten voor de voorbereiding van werkzaamheden, begeleiden van de aanbesteding en contracten en het voeren van directie en toezicht op de werkzaamheden en administratie. Overheadkosten hebben betrekking op kosten gebouwen, ICT ondersteuning etc.

De volgens het CROW gestelde minimale richtlijn voor het groenbeheer ligt op kwaliteitsniveau C. Dit komt overeen met de grens tussen matig en te slecht/achterstallig (respectievelijk kwaliteit C en D). De berekende budgetten op basis van de basisplanning zijn daarom te beschouwen als minimaal benodigde budgetten voor verantwoord groenbeheer.

In 2010 is het rapport 'Keuzemodellen kwaliteitsniveaus, wegen en groen'.

Op basis van de besluiten in 2010 betreffende rapport 'Keuzemodellen kwaliteitsniveaus, wegen en groen' wordt momenteel het volgende onderhoudsscenario gehanteerd:

Kwaliteitsniveau	Structuurgebied
A	Centra
B	Begraafplaatsen Gerevitaliseerde bedrijventerreinen
C	Woonwijken Niet gerevitaliseerde bedrijventerreinen Sportparken Velden modelvliegclub
Geen	Buitengebied

Voor buitengebied wordt een C niveau doorgerekend. Dat is het minimale niveau (ondergrens). Indien wordt beheerd onder dit niveau dan is duurzame instandhouding van het groen niet mogelijk waardoor versneld vervangingen noodzakelijk zijn. Dit gaat gepaard met kapitaalsvernietiging.

6.2 Benodigde budgetten

6.2.1 Regulier beheer

Het reguliere (planmatig) onderhoud heeft betrekking op de beheermaatregelen welke jaarlijks moeten plaatsvinden om de groenvoorzieningen duurzaam in stand te houden. Dit heeft onder andere betrekking op het maaien van gras, verwijderen van onkruid en zwerfafval uit plantvakken, knippen van hagen, snoeien van heesters en bomen.

Op basis van de arealen in de database en de opgestelde kengetallen is een berekening uitgevoerd.

Naast de reguliere onderhoudskosten in het groenbeheer zijn er bijkomende kosten die aan de post groenbeheer toegerekend kunnen worden. Dit zijn kosten die niet aan de hand van normen in de kengetallen opgenomen kunnen worden, maar wel structureel jaarlijks terugkomend voor het groenbeheer zijn. Hierbij valt te denken aan werkzaamheden die uitgevoerd worden door de groendienst in het kader van communicatie rondom participatie, grootschalige ingrepen, festiviteiten, calamiteiten etc. Ook de excursies, cursussen, toolboxmeetings en werkoverleggen behoren tot deze niet te normeren kosten. Door middel van een benchmark met andere vergelijkbare gemeenten is een inschatting gemaakt van 8% niet te normeren kosten ten opzichte van de reguliere kosten. In dit percentage is geen rekening gehouden met overhead (bijv. huisvestingskosten) en stortkosten.

Eventuele stortkosten van stam en takhout zijn niet opgenomen in de kosten. Dit omdat de kosten wegvallen (kostenneutraal) tegen de huidige opbrengsten van het hout en biomassa. De kosten voor het uitvoeren van de boominspecties zijn separaat aan de begroting toegevoegd en maken wel onderdeel uit de totale kosten.

De kosten voor het bestrijden van de eikenprocessierups (EPR) wordt betaald door afdeling Volksgezondheid, omdat het gaat om een volksgezondheidsprobleem.

In onderstaand tabel is een samenvatting weergegeven van de eindtotalen (exclusief BTW) van de verschillende modellen

Tabel *Samenvatting eindtotalen*

Onderhoudsniveau	Eindtotaal exclusief btw
100% goed (CROW A niveau)	€ 2.573.800,00
100% voldoende (CROW B niveau)	€ 2.118.400,00
100% matig (CROW C niveau)	€ 1.548.800,00
Huidig beleid (zie par. 3.2.2.)	€ 1.653.400,00

6.2.2 Groot onderhoud en vervangingen

Het groot onderhoud heeft betrekking op onderhoudsmaatregelen die over een groot deel van een groenvlak worden uitgevoerd. Hierbij valt te denken aan bijvoorbeeld inboetwerkzaamheden.

Met vervangingen wordt bedoeld het verwijderen (rooien) van de bestaande beplanting, grondverbetering (vervangen van de grond) en het terug planten van soortgelijke beplanting. In de praktijk zal een plantvak niet altijd 1 op 1 vervangen worden door hetzelfde maar voor de berekeningen is dit wel het uitgangspunt om de benodigde budgetten te berekenen en te reserveren.

Vaak wordt ook door middel van grootschalige integrale herinrichtingsprojecten beplantingen vervangen. Soms na einde van de levensduur maar ook vaak eerder omdat groen vaak volgend is aan vervangingen van de kapitaalgoederen wegen en riolering. In dit geval treedt er kapitaalsvernietiging op. De financiering van deze herinrichtingsprojecten is divers. Soms worden hiervoor budgetten beschikbaar gesteld door het bestuur. In andere gevallen wordt dit bekostigt uit beheerbudgetten van de deelnemende kapitaalgoederen.

Er is een berekening uitgevoerd op basis van omlooperperioden van de desbetreffende beheertype. Het berekende budget is gemiddeld op jaarbasis € 372.000,00 . Dit bedrag is exclusief een toeslag van 10 à 20% voor andere programma's zoals klimaatadaptatie en biodiversiteit.

Er zijn geen exacte gegevens beschikbaar dus dit betreft het theoretische berekende budget

6.3 Ontwikkelingen en aandachtspunten

Exotenbeheer

Een exoot is een plant, dier, of een ander organisme, dat van nature niet in Nederland voorkomt. Deze exoten komen door menselijk handelen in ons land terecht. Het gaat hierbij om soorten die elders in Europa inheems zijn en door klimaatsverandering oprukken naar Nederland.

Een klein deel van de exoten voelt zich prima thuis in zijn nieuwe omgeving. Deze soorten kunnen zich vestigen in onze natuur en zich snel vermeerderen. Dit zijn de zogenaamde invasieve exoten.

In gemeente Twenterand komt momenteel vooral de Japanse duizendknoop en de Reuzenberenklauw voor als invasieve exoot. Het is belangrijk de explosieve vermeerdering van deze soorten tegen te gaan door selectief beheer om nadelige effecten te voorkomen.

Onderstaand is een korte beschrijving opgenomen van deze invasieve exoten en de nadelige effecten.

Japanse duizendknoop:

Japanse duizendknoop (*Fallopia japonica*) wordt tot de meest invasieve exoten gerekend. Is de plant eenmaal gevestigd, dan is hij zeer moeilijk weer weg te krijgen. Door zijn sterke groeikracht worden inheemse plantensoorten verdrongen. De sterke wortelstokken en stengels van de Japanse duizendknoop zijn in staat om schade te veroorzaken aan gebouwen, leidingen en wegen. Voor deze problematiek is nog geen een effectieve en efficiënte oplossing beschikbaar.

Reuzenberenklauw:

Reuzenberenklauw is een grote overblijvende plant die 2 tot 3 meter hoog kan worden. Reuzenberenklauw kan dichte vegetaties vormen waarbij andere plantensoorten, met uitzondering van bomen, volledig worden verdrongen. Deze dichte bestanden kunnen decennialang standhouden, waardoor ze een grote verstoring van de plaatselijke inheemse vegetatie veroorzaken en zeldzame plantensoorten kunnen verdwijnen.

Er kan erosie optreden wanneer op een helling (dijken, talud) een dichte vegetatie van reuzenberenklauw in de winter afsterft, omdat er dan geen vegetatie meer is om de grond vast te houden. Daardoor kan de waterregulering worden verstoord.

Een ander effect is dat het sap van de reuzenberenklauw stoffen (furocoumarinen) bevat die bij mensen kunnen leiden tot ernstige brandwonden wanneer de huid ermee in aanraking komt. Dit gebeurt alleen in combinatie met zonlicht. Ook honden kunnen bij aanraking gewond raken. Het gezondheidsrisico is de belangrijkste reden dat de plant op diverse plaatsen bestreden wordt. De bestrijding van de Reuzenberenklauw is in gemeente Twenterand momenteel redelijk onder controle.

Boomziekten en plagen

De afgelopen periode worden de bomen en houtopstanden (bosplantsoenvakken) geteisterd door diverse boomziekten en plagen. Doordat er in het verleden weinig diversiteit (monocultuur) is aangeplant in soorten bomen en bosplantsoen hebben deze boomziekten en plagen een grote impact op het beheer en onderhoud van de houtopstanden.

Het is gebleken dat een groot deel van de eiken visueel lijdt onder de eikenprocessierups (EPR) die door afdeling Volksgezondheid wordt bestreden. Ook komt incidenteel essentaksterfte en iepziekte voor. Wegens het feit dat dit relatief om een klein areaal gaat heeft dit geen grote impact.

De verwachting is dat in de nabije toekomst meer boomziekten en plagen gaan uitbreken. Belangrijk is daarom bij herplant of nieuwe inrichting te kiezen voor diversiteit in boomsoorten om risico's te spreiden. Belangrijk bij de sortimentskeuze is rekening te houden met ecologische doelstellingen van de gemeente Twenterand.

6.4 Beschikbare budgetten

In deze paragraaf zijn de beschikbare budgetten voor 2022 weergegeven. Het betreft de paragraaf Kapitaalgoederen Openbaar groen van de gemeente Twenterand aangeleverd op 31 januari 2022.

Financieel overzicht: Openbaar groen												
	R 2020	B2021	B 2022	B 2023	B 2024	B 2025						
Onderhoud												
Afvoer overtollige grond	23.562,06	21.224,00	21.649,00	22.082,00	22.524,00	22.974,00	vervanging, eruit					
Alg. onderhoud groen	0,00	2.484,00	2.534,00	2.534,00	2.534,00	2.534,00						
Alg. onderhoud groen	8.896,33	11.034,00	11.233,00	11.458,00	11.687,00	11.921,00						
Kosten sociale werkvoorziening	70.871,98	79.957,00	81.556,00	83.187,00	84.851,00	86.548,00						
Kosten sociale werkvoorziening	17.536,54	28.254,00	28.819,00	29.395,00	29.983,00	30.582,66						
Kosten sociale werkvoorziening	42.741,47	47.107,00	48.049,00	49.010,00	49.990,00	50.989,80						
Kosten sociale werkvoorziening	33.264,93	38.213,00	38.977,00	39.757,00	40.552,00	41.363,04						
Diverse plantmaterialen/snoei (?)	8.045,52	36.860,00	37.597,00	38.349,00	39.116,00	39.898,34	reguliere inboet					
Meststoffen/gewasbestrijdingsmiddelen	23.614,34	37.309,00	38.055,00	38.816,00	39.592,00	40.383,51						
Onderhoud bermen	274.764,12	201.887,00	205.925,00	210.043,00	214.244,00	218.529,00						
Soweco	456.789,99	439.764,00	447.882,00	456.840,00	465.976,80	475.296,34						
Kosten sociale werkvoorziening	207.436,48	207.015,00	211.155,00	215.378,00	219.686,00	224.079,72						
Stelpost bomencontroles	0,00		10.000,00	15.000,00	15.000,00	15.000,00						
Niet planmatig onderhoud	261.488,97	187.435,00	187.435,00	187.435,00	187.435,00	187.435,00	100% renovaties, omloop wordt hier uit betaald					
Kappen/herplanten eigen bomen	582,80	6.000,00	6.000,00	6.000,00	6.000,00	6.000,00	renovatie					
Bermsloten opschonen (50% Vz riool)	44.432,83	43.718,00	44.592,00	45.484,00	46.394,00	47.322,21						
Schoonm.sloten (50% Vz riool)	66.664,46	45.502,00	47.340,00	48.288,00	49.254,00	50.239,32						
Baggeren sloten/vijvers (50% Vz riool)	24.687,50	20.808,00	21.204,00	21.648,00	22.082,00	22.524,70						
Onderhoud Soweco	11.400,00	11.627,00	11.859,00	12.096,00	12.338,00	12.584,76						
Soweco	38.065,99	38.888,00	39.666,00	40.459,00	41.268,18	42.093,54						
Onderhoud VDO's & zandb.Soweco	25.881,69	27.029,00	27.515,00	28.065,00	28.627,00	29.199,00	valt onder beheerplan spelen					
Kosten sociale werkvoorziening	87.846,52	89.517,00	91.162,00	92.985,00	94.845,00	96.741,90						
Kosten WSW-werknemers	184.998,46	185.000,00	185.000,00	185.000,00	185.000,00	185.000,00						
Totaal	1.913.572,98	1.806.632,00	1.845.204,00	1.879.309,00	1.908.978,98	1.939.239,85						
Mutatie reserve/voorziening achterstallig onderhoud												

6.4.1 Regulier beheer

Voor het reguliere beheer heeft de gemeente Twenterand in 2022 € 1.602.605,00 beschikbaar.

Tabel: Financieel overzicht, beschikbare budgetten regulier onderhoud openbaar groen

Onderhoud	2022
Alg. onderhoud groen	2.534,00
Alg. onderhoud groen	11.233,00
Kosten sociale werkvoorziening	81.556,00
Kosten sociale werkvoorziening	28.819,00
Kosten sociale werkvoorziening	48.049,00
Kosten sociale werkvoorziening	38.977,00
Diverse plantmaterialen/snoei (?)	37.597,00
Meststoffen/gewasbeschermingsmiddelen	38.055,00
Onderhoud bermen	205.925,00
Soweco	447.882,00
Kosten sociale werkvoorziening	211.155,00
Stelpost bomencontrole	10.000,00
Bermsloten opschonen (50% Vz riool)	44.592,00
Schoonm.sloten (50% Vz riool)	47.340,00
Baggeren sloten/vijvers (50% Vz riool)	21.204,00
Onderhoud Soweco	11.859,00
Soweco	39.666,00
Kosten sociale werkvoorziening	91.162,00
Kosten WSW-werknemers	185.000,00
Totaal	1.602.605,00

6.4.2 Groot onderhoud en vervangingen

Voor het groot onderhoud en vervangingen heeft de gemeente Twenterand in 2022 € 215.084,00 beschikbaar. In onderstaande tabel is een specificatie opgenomen van deze kosten.

Onderhoud	2022
Afvoer overtollige grond	21.649,00
Niet planmatig onderhoud	187.435,00
Niet planmatig onderhoud sportvelden	-40.000,00
Kappen/herplanten eigen bomen	6.000,00
Totaal	175.084,00

Voor het groot onderhoud en vervangingen is ruim € 187.000,00 beschikbaar.
Na aftrek van het niet planmatige onderhoud van de sportvelden is ruim
€ 147.000,00 beschikbaar voor het groot onderhoud en vervangingen. Er is
aangegeven dat van dit budget circa € 125.000,00 beschikbaar is voor
onderhoud en vervangingen van het groen.

7 Conclusie en aanbevelingen

7.1.1 Conclusie

Het regulier beheer zoals huidig wordt gevoerd geeft een benodigd eindtotaal van € 1.653.400,00 (exclusief btw). Het budget wat de gemeente Twenterand beschikbaar heeft in 2022 voor het regulier beheer is € 1.602.605,00. Daarmee loopt het benodigde budget en het beschikbare budget niet veel uit de pas en is dit redelijk dekkend. Hierin moet de komende jaren wel rekening gehouden worden met een oplopende indexering van diverse kosten.

De groot onderhoud en vervangingskosten lopen niet synchroon met het theoretisch berekend budget voor groot onderhoud en vervangingen. Echter worden vervangingen veelal meegenomen in bijvoorbeeld herinrichtings-, en civiele projecten en zodoende als meekoppelkansen meegenomen. Hiermee worden het ontbrekende theoretische budget (€ 372.000,00 - € 125.000,00) á € 247.000,00 afdoende gedekt.

Veruit het grootste areaal groen is als C kwaliteitsniveau beoogd. Daarmee zijn de kosten relatief laag en zorgt er voor dat het huidige budget voldoende financieel dekkend is voor dit model.

Algeheel kunnen we concluderen dat het regulier beheer, het groot onderhoud en vervangingen, met het gewenste kwaliteitsniveau, voldoende geborgd zijn binnen het huidige beleid en beschikbare budgetten.

7.1.2 Aanbevelingen

Met de huidige budgetten is weliswaar het beheer en onderhoud afdoende gedekt. Echter moet men rekening houden met enige indexering. Als voorbeeld zal met de huidige en oplopende brandstofkosten dit naar vermoeden sterker groeien dan beoogd. Het is dan ook aan te bevelen hier rekening mee te houden in de komende jaren.

Aangezien er in het groot onderhoud en vervangingen een sterke financiële samenhang is met bijvoorbeeld de civiel technische projecten is het van belang om continuering van de meekoppelkansen voor groen te borgen binnen de andere projecten. Mochten deze meekoppelkansen wegvallen is er een chronisch tekort aan budget voor groot onderhoud en vervangingen. Dit zal binnen niet afzienbare tijd voor niet acceptabel kwaliteitsniveaus verlaging zorgen waarbij er sprake zal zijn van kapitaalvernietiging.

Zoals besproken in hoofdstuk 2 is het aan te bevelen een beleidsmatig kader op te stellen waaraan het beheerplan moet voldoen. Daarmee wordt richting gegeven aan de uitvoering en kan de integrale aanpak met betrekking tot groot onderhoud en vervangingen beleidsmatig vastgesteld worden zodat kapitaalvernietiging wordt voorkomen.

Als aanbeveling zou daarnaast ook een objectieve inspectie op de groen arealen zorgen voor een volledige en accurate beoordeling van de huidige kwaliteitsniveaus.

Bijlage: Toelichting visuele kwaliteit

Veel lastiger dan bij technische onderhoudskwaliteit is visuele onderhoudskwaliteit te objectiveren. Landelijke regels en richtlijnen zijn opgesteld door het Centrum voor Regelgeving Openbare Werken (CROW). CROW is een kennisorganisatie op het gebied van infrastructuur, openbare ruimte, verkeer en vervoer en werk en veiligheid. CROW houdt zich daarnaast bezig met aanbesteden en contracteren

Om tot een objectieve classificatie en normering van de te bewaken visuele kwaliteit te komen, wordt gebruik gemaakt van de CROW Kwaliteitscatalogus openbare ruimte 2018 (CROW-publicatie 323). Deze innovatieve kwaliteitscatalogus bestaat sinds 2007 en vormt geen statisch document, uitwisseling van ervaringen is dus belangrijk om de beoogde voordelen te maximaliseren.

De kwaliteitscatalogus is sterk objectgericht. De kwaliteit per object kan dus opgeschaald worden tot een visuele gebiedskwaliteit.

De Kwaliteitscatalogus openbare ruimte hanteert vijf standaard kwaliteitsniveaus. In onderstaand schema zijn deze weergegeven.

Code	Waardering	Omschrijving
A ⁺	Zeer goed	Nagenoeg ongeschonden (<i>opleveringskwaliteit</i>)
A	Goed	Mooi en comfortabel
B	Voldoende	Functioneel
C	Matig	Onrustig beeld, discomfort of enige vorm van hinder
D	Te slecht/ achterstallig	Kapitaalvernietiging, uitlokking van vernieling, functieverlies, juridische aansprakelijkstelling of sociale onveiligheid

Bron: Kwaliteitscatalogus openbare ruimte 2018, landelijke standaard voor visuele onderhoudskwaliteit

Over het algemeen worden bij de beoordeling alle vijf niveaus in de openbare ruimte aangetroffen. Echter, alleen de niveaus A, B en C komen meestal in aanmerking bij het bepalen van het ambitieniveau en het voorschrijven van een niveau in een opdracht.

Niveau D (ondergrens) is bedoeld om te kunnen meten dat niveau C niet is gehaald. Dit niveau D kan dus in een opdracht niet als eis worden gesteld, omdat niveau C (of hoger) altijd moet worden gehaald. Niveau A⁺ is vooral een opleveringskwaliteit die moeilijk continue gewaarborgd kan worden.

Omdat veel gemeenten deze systematiek ook hanteren maakt dit benchmarken met andere gemeenten in Nederland gemakkelijker.

Met behulp van onderstaande schaalbalk wordt dit grafisch aangegeven. De zwarte lijn tussen de verschillende kwaliteitsniveaus komt overeen met de beschreven ondergrens (ingrijpmoment).

In deze kwaliteitscatalogus worden schaalbalken beschreven waarmee de te onderscheiden niveaus per discipline en onderdeel (object) nader gevisualiseerd en omschreven worden. Hieronder zijn voorbeelden weergegeven voor natuurlijk afval op gras en sluiting van vaste planten. In de nieuwste catalogus zijn ruim 200 van dit soort schaalbalken opgenomen.

A+	A	B	C	D
				
Er ligt geen natuurlijk afval.	Er ligt weinig natuurlijk afval.	Er ligt in beperkte mate natuurlijk afval.	Er ligt redelijk veel natuurlijk afval.	Er ligt veel natuurlijk afval.
bedekking binnen bladafvalperiode 0% per 100m ²	bedekking binnen bladafvalperiode ≤ 10% per 100m ²	bedekking binnen bladafvalperiode ≤ 25% per 100m ²	bedekking binnen bladafvalperiode ≤ 35% per 100m ²	bedekking binnen bladafvalperiode > 35% per 100m ²
bedekking buiten bladafvalperiode 0% per 100 m ²	bedekking buiten bladafvalperiode ≤ 5% per 100 m ²	bedekking buiten bladafvalperiode ≤ 10% per 100 m ²	bedekking buiten bladafvalperiode ≤ 25% per 100 m ²	bedekking buiten bladafvalperiode > 25% per 100 m ²
laagdikte 0 cm	laagdikte ≤ 3 cm	laagdikte ≤ 10 cm	laagdikte ≤ 30 cm	laagdikte > 30 cm
Meetinstructie: Natuurlijk afval				

Voorbeeld CROW-schaalbalk voor natuurlijk afval op gras

A+	A	B	C	D
				
De beplanting is volledig aaneengesloten.	De beplanting is goed aaneengesloten.	De beplanting is redelijk aaneengesloten.	De beplanting is nauwelijks aaneengesloten.	De beplanting is niet aaneengesloten.
aaneengesloten beplanting 100% per 100m ²	aaneengesloten beplanting ≥ 90% per 100m ²	aaneengesloten beplanting ≥ 80% per 100m ²	aaneengesloten beplanting ≥ 50% per 100m ²	aaneengesloten beplanting < 50% per 100m ²
Meetinstructie:				

Voorbeeld CROW-schaalbalk voor sluiting van vaste planten